

Передплата

на «РУСЛАНА» вносьть:

в Австрії:

на цілий рік 20 кор.
на пів року 10 кор.
на чверть року 5 кор.
на місяць 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік 16 рублів
або 36 франків
на пів року 8 рублів
або 18 франків
Подписок число по 16 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш; а не возьмеш милостя і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска» — З Русланових пейзаїв М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунцини). Експедиция місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациі неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Лад в наших народних починах.

(Замітки з нагоди наміреного відкриття рускої прив. гімназії женьської).

(+) Серед нашої суспільности, що рве ся до культурного розвитку і поступу, бачимо останними часами прояви благородних нераз і щирих поривів, бачимо почини роботи на різних полях, в різних напрямках. Одначе тим поривам і починам не стає дуже часто добре обдуманого наперед пляну, нераз не обчислено всяких е-вентуальностей, не переведено організації сил, потрібних до тої або сеї роботи. Крім того дуже часто ті, що беруть ся за яку небудь органічну роботу, не знають законних приписів і постанов і задля того в своїх починах і роботі стрічають перепони і труднощі, які або ударемнюють задумане діло, або проволікають его здійсненє і тим починателі знеохочують ся, а суспільність знає розчарованя а нераз і шкоди.

Такі поміченя насунули ся нам, коли ми недавно прочитали допись з Коломиї, в якій з виділу руского товариства педагогічного заповідають відкритє з вереснем приватної женьської гімназії і взивають інтересованих, щоби зголошували ся до проф. О. Макарушки. Незнанє законів не оправдує навіть звичайного чоловіка, а вжеж той, хто бере ся за таке діло, як відкрите женьської гімназії, повинен бути ознакочений з усіма дотичними приписами і постановами, а передовсім повинен се знати виділ тогож товариства. Колиж може не для всякого приступний Дневник державних законів, то вжеж легко є доступний збірник, п. з. «Ustawy i rozporządzenia obowiązujące w galicyjskich szkołach średnich, zestawil prof. Kopia we Lwowie 1900».

Отже звідтам можна поучити ся, чого вимагає ся при відкритю приватної гімназії. Приватна гімназія мусить мати директора, який є одвічальним за стан закладу перед властями правительственными. Він, як і учителі мусять мати повну кваліфікацію (отже не можуть бути супленти або виділовці) і бути австрійськими підданими, бездоганними з морального і політичного боку. Устрій приватної гімназії мусить відповідати що-до наукового пляну і наукових засобів таким закладам публичним. На відкрите такої школи треба дозволу міністерства просьвіти, до якого належить внести поданє через шк. кр. раду. До сего поданя треба додати: науковий плян такий, як і в публичних школах; виказ материяльних засобів, якими школа забезпечена на цілий ряд літ; виказ наукових приборів і приладів; виказ уміщеня відповідного санітарним вимогам.

Коли хто задумує відкрити таку приватну гімназію, обовязаний о тім донести бодай три місяці наперед через раду шк. кр. Наколи нема условій повисше наведених, може правительство заборонити відкрите такої школи, або коли би хто без дозволу правительства відкрив, правительство може зарядити єї замкненє. Приватні гімназії підлягають так само правитель-

ственным властям, як і публичні, н. пр. інспекції кр. інспекторів, обовязані давати властям виясненє про стан свій. Сьвідоцтва приватної школи не мають ніякої ваги, а хто хоче з приватної школи одержати важне сьвідоцтво, має піддати ся іспитови в публичній школі.

Міністер просьвіти може однак уділити приватній школі права публичности, наколи протягом кількох років наслідком щорічної інспекції краєвого інспектора покаже ся, що приватна школа відповідає всім вимогам, які прикладає ся до публичної школи.

Про зміни в зборі учительским, про відкрите кожної нової класи треба доносити сейчас дотичній власти.

Що-до женьських гімназій замітно ще й се, що міністер просьвіти не признає їм назви гімназії, лише гімназіальної школи женьської або ліцея. В грудни 1900. р. видав міністер просьвіти навіть окремиий плян науковий для таких ліцеїв женьських і відповідне розпорядженє що-до підготовленя учительских сил для таких ліцеїв (гл. Verordnungsblatt des k. k. Ministeriums f. Cultus u. Unterricht). Знаємо н. пр., що один женьський інститут подав до міністерства просьбу, щоби міг перемінити ся в ліцей (однак між силами учительскими є деякі лиця для народних шкіль кваліфіковані, що є недопускальне), а заразом домагає ся признаня права публичности для сего ліцея, який ще не вступує, не міг отже бути інспекціонований і не міг зложити доказів, що відповідає вимогам таких публичних закладів, очевидно, що одного і другого не може осягнути, бо не примінив ся до приписів.

Отсих кілька заміток подаємо до відомости наших земляків, щоби у всіх таких і подібних починах перше добре ознайомили ся з постановами і приписами, бо инакше на кождім кроці будемо спотикати ся, і будемо стрічати перепони і труднощі. Органічна робота вимагає ладу і розуміня.

Кацапи про страйки.

В справі хліборобских страйків «Галічанів» вибрав «золоту середину». Для него ся дорога найдогіднійша, — а звісно — єму ходять тільки о свою выгоду а не о народну справу — бо ідучи по ній, можна від часу до часу і вступити з компліментом до двора польского дідича і напати на хату Українця. Отсе знов помітив статю під емфатичним титулом «Спасаймо селян-хліборобів!» в якій про все говорить ся, лише не про те спасене.

Отже наперед автор, для піддобрєня ся Полякам, вступує до шляхецкого дворка і представляє его таким бідним, що против него і страйкувати не яло ся!

«Присмотрівшись безпристрастно материяльным отношеніям землевладельцев, мы должны признати, что загалг ихъ относительно не лучше стоятъ, як и тѣ сельскіи рабочіи, которіи у нихъ роботають. И о нашихъ сельскихъ potentатахъ, якъ и о работникахъ, можно смѣло сказати: «Жебракъ на жебраку ѣдетъ и жебракомъ погоняетъ». За исключеніемъ нѣсколькихъ

десятковъ магнатовъ, которіи своимъ материяльнымъ состояніемъ равняются фабричнымъ potentатамъ, остальные влекутъ незавидную жизнь съ года на годъ, подобно тому сказочному герою, который, спускаючись по перевеслѣ съ неба, когда ему перевесла не стало, въ горѣ его отрѣзывалъ и въ низу надточивалъ, щоби такъ достатись на землю. Въ виду сего стрейки бѣдныхъ, организованны противъ имущего сословія, противъ большихъ землевладельцевъ, бѣднымъ не помогутъ, имущихъ же разворають, ибо принудятъ къ лихварской помощи тѣхъ, которіи стоятъ своими капиталами выше стрейковъ и конецъ будетъ такий, що капиталисты заберутъ отъ слабшихъ землевладельцевъ ихъ имѣнія съ тѣмъ, щоби тѣ-же затѣмъ передати имъ въ видѣ посесіи».

Боячи ся, щоби дідичі не зійшли на посорів через страйки, автор побоює ся також за богатших селян; однак з дотичних виводів так і видко, що кацапскому «консервативови» (мабуть маститому пан отцеві з села) ходить о те, аби взагалі платня хліборобской платні не підскочила і він сам не був примушений робітника платити по людски.

«Стрейки — каже — направленни противъ дворовъ, относительно-же противъ больше богатыхъ землевладельцевъ, тамъ, гдѣ нѣтъ двора, свернутея противъ самых-же крестьянъ и подорвутъ ихъ материяльныя силы, и то въ самомъ началѣ ихъ развитія. Ибо банки, въ рукахъ которыхъ находятся всѣ парцеляльныя дѣла, заберутъ назадъ отъ новыхъ владельцевъ дворскихъ парцель ихъ владѣніе и тогда къ сровнительно малой части безземельныхъ присоединятся ново-розоренныи крестьяне и будутъ дѣлать имъ конкуренцію. По тѣмъ причинамъ требованія улучшения быта сельскихъ рабочихъ въ формѣ стрейковъ — самоубійственны».

Автор шукає за «своімсьпособом», як би помочи селянам і між причинами їх теперішнього сумного положеня наводить очевидно те, що народови «замкнули приступ к церковным книгам посредством фонетки і нового(!) языка; его учителей, із воспитателей в християнском дусі, переділали в яких то безконфесійних Mädchen für alle!».

Своім віщим оком автор бачить вже будучину і малює єї страшними красками з гайдамацких часів, що жаден польский шовініст не повстидав би ся такого опису: Перед нами — каже — страшний образ братоубійственной(!) борби. Брат на брата(!) кидаетъ ся з ножом(!) щоби достати кусок хліба, или ложку постной страви. То борьба за хліб — голого з голим(!). Она уже замітна по селам. Тут купка господарей — там громада безземельных ісгов... Они еще не разошлись окончательно только нишкомъ, тихцемъ, ворогують и выступаютъ другъ противъ друга подъ видомъ борби съ великимъ паномъ — дворомъ. Но когда рѣка страстей выступитъ изъ береговъ, то она порветъ вслѣдъ связи и родства и кумовства и сватовства!

От як представляє кацап наших сьвідомих і мирних селян, що легальною дорогою хотять добити ся якої-такої підвишки платні! Чи у них ріка страстей виступить з «берегов», се ще не знати, але що ріка кацапской підлости розливає ся по цілім краю, се нам аж надто добре відомо. І які-ж способи заради дає сей кацапскій соціолог, на свою страшну діагнозу? Оце каже:

«Не агрономическихъ школъ, не школъ для формалей намъ нужно, но реальной помо-

ши для крест'янъ. Народу нужні: хлѣбъ, корови, овці, дешевоє топливо, а прежде всего хлѣбъ. — Чи чував хто таку нісенітницю? Шкода, що не додав ще: пару чобіт, дві зелівки і що тиждень шустку на тютюн! Коби то не писав сам «Галічанін», а хто другий, то він зараз добачив би в такій дурниці пропаганду комунізму! І справді треба або дуже обмеженого чоловіка, щоби в такій формі подавав свої проєкти соціальних реформ, або безсовісного киринника, числячого на темноту народних мас, щоби в такій хвилі піддавав спокуси, яких в сій формі здійснити не можливо, а навіть було би безцільно і пагубно.

Наклеветавши так, стаття «Галічанін» признає остаточно, в суперечности до своїх попередних виводів, що «у насъ нынѣ все організоване — начавши отъ краевого маршала до львовського «заметача» улицъ. Неудивительно, що и крест'яне починають організоватись, щоби вибороти собі долю». І немов жалуючи своїх попередних крутість, автор наводить байку в якій сказано, що

«Перо, що много писало,
Так ся раз тим величало:
В мене мудрість від азбуки
До найвищої науки

а на самім кінци дав ся чути голос:

«Помиріть ся, низько прошу,
Мою справу я приношу:
Й мені дайте трохи слави!
Відозвав ся плуг зпід лані».

Чи не міг був автор зачати від того кінця, спитаємо, і стати на тім становищу, що коли вже «перо» т. є всі урядники аж до державної прислуги вдів і сиріт і пенсіонерів одержали підвишку пенсії на кошт податників і робітників мають свої каси хорих і унормовану платню і час праці, то наконець час і плугови т. є хліборобам упімнути ся за якусь достойну чоловіка платню? Тут не може бути двох думок, а становищу «Галічаніна» і его «консервативних» дописувателів, що хотіли би консервувати хлопську нужду і темноту, є крайне партійне, перфідне і зрадливе, бо оно стремить лише до того, аби піддобрати ся польським шляхтичам і нанести як найбільше шкоди руско-українській справі.

Д О П И С Ь

З Парани.

(Конець).

II.

Початкове жите наших людей в Бразилії в оселі Антоніо-Олінто.

По 6-ох роках нашого побуту в бразилійській Парані привикли ми вже до тутешного го-

рячого підсоня, котре початково було нам нездорове а особливо в місяцях від мая до серпня, коли ту маємо в тім часі зиму. Тоді повітря є неперестанне, бо в ночі є мороз, зрана аж під полудень є зима густа мрака, а від полудня до вечера гріє сильно сонце. Таке підсонє є для людей нездорове, бо слабнуть богато на смотолоку і біль голови та з часта дістають обстуди і довго хорують. Тепер вже наші люди потроха привикли до того клімату, та вже виглядають зовсім здорові і так з часта не хорують і не умирають як першого року.

Початкове жите наше було дуже прикре і голодне, бо як іно уряд був нас ту завіз, то ту була велика пустиня і дикі, незмірені, великі ліси і дикою тростиною порослі, так що і світа Божого неможна було нігде побачити, як тільки ліс і небо. На кожду родину уряд дав нам начине до роботи, то є сокиру, мотыку, рискаль і фойсеу, котра служить до витинання дрібного дерева і тростины. З тим начинем виправили нас були в тоті глибокі вікові ліси хлѣба доробляти ся, а притім дали нам по 10 акрів землі (25 гектарів = 40 моргів. Ред.) на кожду родину і на початковім часі давав нам уряд через 6 місяців їдло. Але через той час, коли нам уряд давав жите, тосьмо нічого не могли робити, бо ще не було ґрунтів помірених на парцелі для наших людей і так без роботи сиділисьмо через 9 місяців і чекалисьмо, заким інженери були помірили ґрунти на парцелі, (тепер нічо не дають, кольтонізация замкнена і віхто туди не їде. Ред.). А колисьмо вже поуїдали на ґрунтах, які ту називаємо шахрами, то перший рік дороблялисьмо ся хлѣба в голоді; рубалисьмо тоті вікові ліси і палилисьмо огнем, а як прийшло сіяти і садити то не було чим і не було близько де купити, то ми ходили по 10 по 15 миль дороги за насінем і дорого платили і на плечах носили так далеку дорогу. А булясьмо до того самі змушені, бо інакшої в той час не було ради, і то в першім році збиралисьмо дуже мало, боємо не знали на разі, як ту управляти; і з тої причини 2 роки перетерпіли ми голод. Аж на 3-ім році за Божою волею дочекалисьмо ся свого хлѣба і доховалисьмо ся вже потроха інвентару бодай з безрог і дробу домового, то вже на третім році нашого побуту ту в Бразилії було нам значно лекше о жите тілесне. А о жите душевне то ще було нам дуже тяжко, бо через тих 3 роки тосьмо усі були несповідані і не виділисьмо через той час жадного св'ященника руского і не чулисьмо жадної відправи слова Божого, ані не чулисьмо голоса дзвона, до чого ми були в родимім краю привичаєні.

Аж року 1898, на Воскресєнє Христове згадали наші люди про жите душевне, коли виїшли з церковці як тоті бідні овечки без свого пастира і стали перед дверима на Стихи Воскресєні, а коли рївець церковний засльївав Христос Воскресе і дав ся чути голос маленького дзвінка, котрий привіа був один чоловік ще з

Галичини, так на той сьнів і на той голос дзвінка то майже всім нам зібраним в домі Божім покотились слези по твари з очий, а не один і не одна то і в голос заплакали з жалю, щосьмо так свою матір а Божу церков в своїм родиннім краю опустили, а ту в такі дикі пустинні сьмо заплили, а по відправі часів швця церковного повиходили були люди на цвянтар і стали в купі радити ся о жите душевне і сказали, коли вже Богу дякувати лекше нам стало, то треба тепер старати ся і о жите душевне, бодай за тих 3 роки, абисьмо могли хотяй раз посповідати, діти похрестити тай і Службу Божу і науку духовну почувти.

І в тій вараді вибрали були наші Русний двох членів по імени Івана Гупала, швця церковного, і мене і післали до сусідної оселі, віддаленої від нас на 16 миль дороги до Ріо Кларо до руского св'ященника о. Никова Роздольського з просьбою до нас прибути на нашу кольтонію, абисьмо ся могли всі посповідати і повоженців повінчати і діти наші похрестити, з котрих вже в тім часі богато було поумирало нехрещених і нас живучих зарадити і помочи нам о постараню для нас руского св'ященника місцевого на занше.

І о. Никон Роздольський були вислухали нашу просьбу, нас двох путників з пустині нашої, і були прибули до нас дня 1. серпня 1898. р. та були у нас через 2 неділі. Через той час о. Никон Роздольський наших людей сповідали і що дня відправляли Службу Божу. Се була наша перша сповідь в Бразилії. І лишили нам о. Н. Роздольський по собі велику памятку, за котру і нині складаємо о. Н. Роздольському сердечну і щирю подяку, бо в тім самім часі о. Н. Роздольський заложили нам братство імени св. Йоана Крестителя, котре нас лучить до купи і до того часу. До нині се братство тримає ся і поступає добре; каса нашого братства має тепер 1.000 мільрейсів готового гроша окрім видатків, що також вже перейшли до 400 мільрейсів, а гроші з каси виписуємо нашим членам братства на процент, аби можна борше чогось лишшого доробити ся, щоби було чим розпочати якусь діло в часі, як до нас приїде наш місцевий руский св'ященник, котрого конечно у нас потреба. З дня на день его виглядаємо і чомусь не можна ся дочекати. Потїпали нас дописи в попередних числах Вашої почитенної газети «Руслана», що мають не в довгім часі виїхати рускі св'ященники з Галичини до Бразилії і до нашої кольтонії Антоніо Олінто. І ми сподївали ся були наших оо. на Воскресєнє Христове, що приїдуть з Галичини до нас, а тепер про них нічого не чути.

III.

Теперішне жите наших людей.

Тепер, дякувати Богу милосерному, проживає ся нам значно лекше як попередних часів. Хлѣба маємо подостатком і збуває по трохи на продаж бодай на покритє наших домових ви-

Ярослав Окуневский.

Листи з чужини.

В Єгипті.

Національно-релігійна борба з Візантійцями тревала майже двіста літ. Коли утиски візантійського уряду перейшли всяку границю, Копти закликали до себе Амра генерала, що стояв табором на границі Єгипту і віддались під високу руку каліфа Омара в 640. році по Христі. Від сего часу починає ся панованє Арабів на землі єгипетській. Богато Коптів прийняло магомеданство, богато з них перемішало ся з Арабами і сотворило нову расу єгипетську. Вплив Арабів був так євльний, що навіть старовєгипетска бесіда, котра тревала в мужицкім демотичнім діалекті майже до X-го віку, пропала з лица змлі і доховалась ледви в релігійних книгах, писаних в III—IV віці.

З забором арабским став Єгипет осередком магомеданства і магомеданско-арабської культури. І тут старий культурний ґрунт станув в пригоді. Новий, молодий нарід арабський, при-

нявши щепок із старої культури, розвинув єї в новім напрямі. Із щепка виросло гарне дерево, що розпустило свої галузи по цілій Африці, в Азії аж до Тибета, Китаю та Індій, а в Європі в полуденну Італію та в Іспанію. Стара культура, відживши раз в християнстві а потому в магомеданстві, покорила під свої ноги сьвіт увесь.

Вже 909-го року по Христі заложили каліфи в Каїрі університет ель-Азгар (цвітучу школу). Коло мошеї побудовано бурєи на удержанє студентів та мешканя для професорів. На ті цілі поробили заможні люди щедрі записи і уряд каліфів уважав від давна своїм обовязком удержувати єю школу. Недавно ще, перед шіснацятьма роками, Рагіб-паша зробив запис, після котрого его спадкоємці обовязані удержувати в школі 135 студентів. Абу-Султан, намісник висшого Єгипту, дає 500 бохонців хлѣба денно, міністерство просьвіти дає 4.000 бохонців хлѣба денно, і т. д. Тут всі студенти — а в році 1884. було їх 10.000 — удержують ся на кошт або державний або стипендійний. І найбільшій має тут можливість користати з жерел науки. Правда, в сих землях їде ще наука вкупі з релігією. На підставі корана учать ся тут не лиш закона божого, але і юриспруденціа, і філософія, і т. в. Екзегеза корана — річ найголовніша.

Но і попри коран викладають тут і математику, і астрономію, і иньші науки. Правда, все те відбуває ся в схолястичнім тоні, алеж чи давно то й у нас, в Європі, покинули схолястику?

В році 1287. каліф Калаун заложив морістан — шпиталь публичний, де професори вчили медицини. Ся публична інституція була в найвишнім значіню гуманітарною. Там лічив ся кождий за дармо, ді-тавав харч, а при виході навіть одїж. При сїм заведеню був дім для невилічимих хорих. Усе то діялось перед сотками літ і було впливом чувств, на які ледви тепер, в XX віці, здобувають ся Європейці.

З цілого магомеданського сьвіта збирають ся студенти до університету ель-Азгар. Тут в великій сали, де стоячи під одною із сто кольтон викладають лекції доценти, надібати можна між студентами представників рас зі всіх околиць сьвіта. Тут жовто-зелений Індієць або Маляєць лежить на коврі, прислухуючись викладам поруч з білим Персом або Турком — недалеко від него чорний Неґр або гордовитий Берберинець та Мароканець. Всіх їх лучить одна віра і одна жадоба науки.

Особливу спеціальність сего університету творять слїпі студенти. Они всего учать ся на память. І з них то виходять найзавзятїйші проповідники магомеданства.

датків, на купно соли, полотна і більше на покриті нашого тіла, бо тканини ми ту жадної не виробляємо. Колопель не сієм, бо не удають ся, отже мусимо все за гроші чи за збіже в склеї купувати і то дуже дорого платимо, бо за 1 метр полотна чи якої иншої матерії, що в Галичині коштує від 10 до 15 кр., то ту у нас мусимо платити за 1 метр 1 мільрейс і дорожше; на австрійську монету то буде трохи більше, як 1 корона.

Землю маємо потроха добру, урожайну, кукуруза і фасоля не всюди добре удає ся, але жито, гречка, ячмінь, горох і картоплі (чи ба-роболі) майже всюди добре удають ся і при зборі приносять добрі видатки. З посіяної одної кварти (т. є 10 літрів) жита при зборі маємо 1 і 2 копії, а одна копа видаєть 2 кірці чистого зерна. Пшениця сего року удала ся у нас добре, бо вже декотрі наші Русини мали по 2 і по 3 копії і більше, а кількох наших людей мали по 9 і по 10 кіп пшениці, а одна копа видає більше як і корець. З того не тільки наші люди сего року мали пшеницю на кутю, але і також мали на паску, а притім управляємо мандюку і патати і також декотрі наші люди зачали управляти виноград і минулого року мали вже по 100 і більше літрів чистого вина і добре удало ся. З інвентаря, як корови, коні і т. д. також потрохи вже маємо і вже з Божої волі значно нам тепер легше проживає ся, але на житю душевним дуже ще болимо і слабнем, бо свого ще місцевого руского душпастиря не маємо. Глас нас вопіющих во пустини.

Стефан Дума в Антоїо Олінто.

Вспульна ойчизна.

Звісний і свіжий єще в пам'яті є висказ Słow a polsk-ogo: «Гди ойчизна наша стане ся вольною і потенжною, гди урок імення Польскі заблїсне наново, вувчас розвінзанє квестії рускеї утраті цалон свон трудносць і завїлосць». Здавало би ся, що се писано pro futuro, на дальшу мету, але вибуялий серед польскої суспільности млич пориває єї з собою так скоро, що вже нині можемо оглядати примір, як то виплядала би тотя «вспульна ойчизна», якою нас Русинів трактують Поляки від віків!

Нині вже в Галичині чують ся Поляки, як у себе дома. І справді, она лише номінально лежить в Австрії і належить до країв єї корони. Фактично она вже вилучена, заким той постулят буде переведений правно і формально. Не лише уряди і власти є наскрізь спольонізовані і пересяклі польським духом, не лише ціла автономічна, коштовна але і успішна машина у їх руках і вплив поваги латинського костела, але навіть і втискає ся польскій шовінізм, де він повинен бути рішучо виключеним.

Поведенє жандармерії при нагоді теперішних мирних і легальних хліборобских страйків,

Ректором університету є глибоко-учений коранїст шех Абасі ель-Магді, каїрскій жид, перейшовший на магомеданство. Теперішній поступовий уряд старавсь зреформувати університет на европейскій спосіб. До деяких галузій із строгих наук покликаво Европейців, але поки що проекти єї стрічають велику опозицію зі сторони сьвященства магомеданського.

Ся стародавня alma mater, що закростенїла в своїй методі, все таки робить глибоке вражєнє. Подумати тільки, що она заложена в 909. році — т. є в тім часі, коли в Европі ніхто і не думав про науку — в часі, коли та велика маса, живуча на північ від Греків, звала ся Скитами, Сарматами або попросту варварами, — в часі, коли в наших сторонах, або в цілій Европі панував хаос, який тепер подібати можна хіба в осередку Африки. Цікавий і дуже наївний опис високої культури арабскої подає один з послів від хрестоносців, що був на дворі калїфів в Каїрі. Сей Hortensius ab Aquileja описує єї чуда так, як колиб їх описував приміром який Негр або Малаєць, котрому лучилось побути тепер в культурних центрах Европи або Америки.

(Дальше буде).

дає багато до думаня терором, побоями та знущанєм і неоправданним вмїшуванєм ся єє оружної сили в справі страйків, мусїли запротестувати наші послї в письмі до президента міністрів, др. Кербера, яке звучить: «Жандармерия, котрої уживає ся против масового страйку пільних робітників єхідної Галичини, споводованого надзвичайно нужденною платнею за роботу, викликує, в супротивности до войска, поступаючого в регулі тактовно, своїм нераз прямо провокуючим поведенєм сильне роз'ярєнє. (Тут наводять ся для прикладу кілька місцевостей і повітів). Дальше подібне поведєнє може, помимо звісної терпеливости руского хлопа, довести до сумних наслідків. Також є наріканя на поведєнє декотрих староств. Ситуация дуже поважна. Просимо видати сейчас відповідні поручєнє». — Також посол Брайтер вислав від себе телеграму до дра Кербера в справі поведєнє жандармів. Рускі послї Гурік, о. Богачевекій і др. Кос виїхали в страйкуючі повіти.

І справді, єще лише одна армія пригадує нам тут в Галичині, що ми належимо до Австрії, там єще нема нагінки на Русинів, нема тої проскрипції, супроти якої вже є грїхом і осудженєм признати ся до імени руского. При асистенції для страйків по селах, австрійське войско поводито ся зовсім инакше, як галицка жандармерия, якій вже не допоможуть прускі шеломи! Де лише було войско по селах, не напастувало супокійних селян, не визивало їх і невчасним вмїшуванєм ся не приводило до катастроф. А де вимково прийшло до якоїсь задирки, то і там треба би пильно розвідати чи командантом не був який за горячий Поляк.

Як далеко сягає вже почутє суверенности у наших Поляків, став доказом, що польска праса диспонує усїма державними средствами против страйкуючих хліборобів, як своїми власними і то без огляду на конституцію і справедливість. Визивають прокураторію до конфіскованя хотяй би найлегальніших брошур в справі страйку, староства і жандармерию, краєвий і повітові виділи з цілим їх персоналом, щоби «придали страйку», а навіть Przeglad розпорядив ся войском, щоби войскої власти достарчили (очвидно не за дурно) обшарникам войків до пільних робіт! Бо для польских шовіністів були-б навіть кримінальники при роботі дїшні, чим жадний праці і примараючий з голуду руский селянин, який прецінь має отверту дорогу до Канади або... на другий сьвіт, аби зробити місце Мазурови.

На зборах властителів більших посїлостей, які відбули ся в околицях, zagrożених страйками, а вчера тут у Львові, не установлено жадної норми що-до платні робітника, яка подала би субстрат до переговорів зі страйкуючими і евентуальної згоди, але противно там падали погрози, щоби не поступити ся в нічим в невольницьких, вельюдских, дотеперішних платнях хліборобскої праці, а натомість зорганізувати импорт Мазурів, аби руский мужик пі крейцара не заробив від двора. Надто депутация обшарників удала ся вчера до намісника і — як доносить Gaz. narodowa — представила єму подрїбно ситуацию. Намісник прийняв депутацию дуже прихильно і дав відповідь більше-менше таку: Намісник уважає хліборобскі страйки в сїй формі (?), яку тепер прийняли, проявою дуже шкідливою не лише для більшої власности, але передовсім і для самих селян, які під впливом шкідливої агітациї вирїкають ся релятивно обильного (!) зарібку в часі жнив. Власти будуть старати ся виступати енергїчно (єще би ні!) против всяких насильств, а заравєм стреміти до поучєнє населєнє, яке на жаль під впливом отуманєнє ставить переважно услїва прямо неможливі до принятє. (Подайте ви свої! — Ред.). Урядники змагають до сего, щоби наступили порозумінє на підставі раціональних услїв і успоковнє населєнє. Відтак була депутация у краєвого маршалка гр. Авдрія Потоцкого.

Між тим шовіністична праса не спочиває, але на згогони заміщує неможливі картини «дзїчи і звироднєнє» руского хлібороба, яке у управноє всі власти і всі верстви польского населєнє до самооборони против «пшевротових донжєв гайдамацкіх». І з ревностию, гідною лїпшої справи, розпрягають ріжні проекти, як би найскорше і найуспїшнїше галицку Русь сколонїзувати Мазурами. Отже Dziennik polski

піддає знов плян, щоби великі лядифундії по-дільскої шляхти розварцелювати на кількамор-сові держави і випахтувати їм безрїльним Мазурам. Домки для тих мазурекіх пахтарів по 300—600 К побудували би польскі банки, а господарских приладів та насінє на загосподарованє дали би польскі господарскі товариства! Очвидно в разі потреби можна би затягнути яку загварантовану «краєв», безпроцентову позичку на сю цїль, або і зажадати «субвенції краю» — ad maiorem gloriam Poloniae і на неминучу погібєль Русинам.

Ось як виглядає се ельдорадо та «вспульна ойчизна», до якої мали «вести всякі «унї», за яку «богатежи з Соловїюфки» покладали свої голови, і в честь якої жадано від нас обходу ґрунвальдскої річницї! Навіть чеснїші і неза-слїплєні безголовим шовінізмом Поляки — яких на жаль вже стало дуже мало — обурюють ся на тоту польську безглядність. Одна Nowa Reforma виступила з осудом тої поліційно-репресивної і шовіністично-екстермінаційної нагінки на Русинів і про полагаженє хліборобских страйків пише: Ми сильно перекопані, що скоро лише властителі дворів заявлять щирю омоту до сповнєнє справедливих жадань робучого людю, сей люд перестанє слухати підшептїв політичних агітаторів, бо переконає ся, що они противлять ся єго материльним інтересам. Завзиванє наглої интервенції властей не осягне сего вислїду. Бо теперішній страйк сам в собі вислїдом шовіністичної агітациї, лише наслідком давних грїхів і занедбанє властителів дворів. А коли спір скінчить ся, належить подумати про тревале зреформованє відносин і системи праці і платні».

(Конець буде).

НОВИНИ.

— Календар. В четвер: гр.-кат. Якінта; рим.-кат. Ігнатія. — В п'ятницю: гр.-кат. Мокриш; рим.-кат. Петра.

— Від Адміністрації. Просимо наших ВП. Передплатників, відновити як найскорше передплату і вирівнати залєглости, бо на кредит рїшучо не будемо посилати часописи.

— Рїльні страйки. В Залїщицкїм страйк дуже заострив ся. Селяне жадають 1 злр. денно або 6. снопа і від сего не уступають. Деякі з дїдичів спровадили ґуцулів з гір, але ті по більшій часті покидають роботу, коли змїркують, о що розходить ся. У всіх селах стоять уланські патрулі.

В бучацкїм повіті засстрайкували ще громади Зубрець, Золотий Потік і Коронець. В Коропци на лані жне 7 підупавших шляхтичів, а їх стереже жандарм. Страйкуючі поводит ся спокійно.

В Гусятинщині найгрізніший страйк є в Зеленім Куті, де селяни облягли двір і знищили частє засївів на двірскім лані. До єї місцевости вислано войско. В иньших селах мимо спокійного поведєнє населєнє відбувають ся численні арештованє.

В теребовельскім повіті єще вибухнув страйк в Янові, Довгїм, Хмелїві, Заздрости та в Микулинцях. Майже всюди страйкує також двірська служба. До «Дїла» доносєть в Кобиловолоку: «Дня 25. липня (в п'ятницю) прибув до Кобиловолоку секретар староства Стан. Виспяньскій, велів скликати до уряду гром. страйкуючих формалів і дав наказ відескортувати їх двом жандармам до двора. Ту виїшов до них посесор Премінґер і став питати, чому они страйкують. Формалї повдїймавши капелюхи, заявили, що не мають, що їсти. Двох тільки не здїймило капелюха а то Павло Свобода і Йосиф Вішньовскій. Один з ескортуючих жандармів обом з цілою силою дав в лице (!) Пан Виспяньскій заночував в уряді громадскім і так поучав поліцає громадского, котрого для безпечєнєства держав цілу ніч коло себе: «А комітетових палицю, палицю!» — «Ба, а як би ви потім судили мене» замітив поліцає. — «Но то так робити, щоби не було сьвідків!».

В Чортківщині відбувають ся масові арештованє мимомовного сїкоюю по селах. В Швайківцях приміром увязнено до 60 мужиків і заведено до староства, де всіх переслухано.

В Перемишлянщині вибухнув вчера новий страйк — як нам доносєть — в Дусанові. День передше відбула ся нарада, на якій вибрано комітет з 10 людей. В склад комітету входить також місцевий парох о. Кекиш. В Дусанові є посесором жид. Селяни домагають ся 8. снопа озимини і 7. снопа ярини. За приміром Дусанова застрайкувало кілька сїл в полудневій часті перемишлянського повіта. Ві вторник рано арештовано в Дусанові двох академиків В. Кушніра і Кекиша.

